

SPb, 1872–1877. – Pesny liubovnye, semeinye, bytovye y shutochnye / izd. pod nabliudenyem N. Y. Kostomarov. – T. 5 – Typ. Maikova, 1874. – KhKhV, 1209 s.

21. *Ukrainian folk dumas* [Ukraynskye narodnye dumy] / Yzd. podhot. B. P. Kyrdan. – M. : Nauka, HI. red. vost. lyt-ry, 1972. – 560 s.

22. *Ukrainian folk songs in recordings of Zorian Dolenha-Khodakovsky* [Ukrainski narodni pisni v zapysakh Zoriana Dolenhy-Khodakovskoho]. – K. : Naukova dumka, 1974. – 783 s.

23. *Uspensky compilation of the XII-XIII centuries* [Uspenskiy sbornyk XII–XIII vv.]. Izdanye podhotovyly O. A. Kniazevskaia, V. H. Demianov, M. V. Liapon pod redaktsyei S. Y. Kotkova. M. : Nauka, 1971. – 753 s. + Prylozhenye.

24. Franko I. *Mention a wolf – talk about the wolf* [Hovorymo na vovka – skazhimo i za vovka]. / I. Franko // Franko I. Zibrannia tvoriv : u 50-ty t. / I. Franko. – K. : Naukova dumka, 1980. – T. 28. – S. 167–175.

25. Chystov K. V. *The specifics of the folklore in the light of information theory* [Spetsyfyka folkloru v svete teoryy ynformatsyy] // Typolohycheskye yssledovanya po folkloru. – M., 1975.

26. Shevchenko T. *Collected Works* [Zibrannia tvoriv] / T. Shevchenko // Shevchenko T. Zibrannia tvoriv : U 6 t. / T. Shevchenko – K., 2003. – T. 1 : Poeziia 1837–1847.

27. Yakobson R. *Questions of poetics* [Voprosy poetyky] // Raboty po poetyke / Sost. y obshch. red. M.L.Hasparova – M.: Prohress, 1987. – 464 s. : il.

Дата надходження до редакції – 30.09.2015 р.

Дата затвердження редакцією – 21.10.2015 р.

УДК 81'1

Калетнік А.А.

ТЕРМІН У КОГНІТИВНІЙ ПАРАДИГМІ НОМІНАЦІЇ

Анотація. У статті в лінгвотеоретичному аспекті аналізуються визначення поняття "термін" і сутність процесу термінологізації інтелектуально пізної дійсності. Досліджується опозиція "термін" / "загальноживане слово" як можливість пізнати диференційні характеристики терміна. Розглядається процес наукового становлення дефініції терміна – від класичної наукової

.....
спадщини Д.С. Лотте до новітніх теорій когнітивної лінгвістики. Запропоновано авторське визначення терміна, що спирається на апробовані наукою, але не сформульовані в дефініціях терміна критерії.

Ключові слова: термін, дефініція терміна, загальноживане слово, характеристики терміна, когнітивна лінгвістика.

Інформація про автора: Калетник Антоніна Андріївна – кандидат філологічних наук; доцент кафедри історії та стилістики української мови; Інститут філології; Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Kaletnik A.A.

THE TERM IN THE COGNITIVE PARADIGM OF NOMINATION

Abstract. In the article in theoretical aspect the definition of concept "term" and the peculiarities of terminologization of reality are analyzed. The author investigates the opposition "term" - "common word" as an opportunity to know the differential characteristics of the term. The attention is paid to the formation of the definition of the term – from classical scientific heritage of D.S. Lotte to modern theories of cognitive linguistics. The author proposes the definition, based on new knowledge about the term.

Keywords: term, definition of the term, a common word, characteristics of the term, cognitive linguistics.

Information about author: Kaletnik Antonina Andriyivna – PhD; associate professor of the department of history and stylistics of Ukrainian language; Institute of philology; Kyiv national Taras Shevchenko university.

Kaletnik A.A.

ТЕРМИН В КОГНИТИВНОЇ ПАРАДИГМЕ НОМИНАЦІЇ

Аннотация. В статье в лингвотейоретическом аспекте анализируются определение понятия "термин" и сущность процесса терминологизации интеллектуально познанной действительности. Исследуется оппозиция "термин" / "общеупотребительное слово" как возможность изучить дифференциальные характеристики термина. Рассматривается процесс научного становления дефиниции термина

Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика

– от классического научного наследия Д.С. Лотте до новейших теорий когнитивной лингвистики. Предложено авторское определение термина, которое основывается на апробированных наукой, но не сформулированных в дефинициях термина критериях.

Ключевые слова: *термин, дефиниция термина, общеупотребительное слово, характеристики термина, когнитивная лингвистика.*

Информация об авторе: *Калетник Антонина Андреевна – кандидат филологических наук; доцент кафедры истории и стилистики украинского языка; Институт филологии; Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко.*

Формування української наукової термінології починається, як відомо, з другої половини ХІХ ст. Численні термінологічні напрямки сформували ряд питань, що визначили актуальність проблематики. Серед них – обґрунтування теорії терміна і предметності термінознавства [14, с. 29]. Водночас зауважимо, що теорія терміна і досі залишається переважно об'єктом аналізу у прикладному термінознавстві, тоді як для глибокого розуміння сутності явища мовознавці мають звернутися до проблеми онтології терміна, тобто до його зв'язку з мисленням, способами відображення знань про світ, принципами систематизації наукових уявлень.

Зауважимо, що терміни як особливі одиниці номінації починають досліджуватися у славістиці ще з 30-х років минулого століття – знаковою вважається поява 1931 р. статті Д.С. Лотте з питань стандартизації науково-технічної термінології [12]. На жаль, у науковій україністиці хронологія розробки поняття "термін" виявляється дещо зміненою через екстралінгвістичні причини: 1929 р. почався "процес у справі СВУ", що у 1930 р завершився фактичним знищенням Інституту української наукової мови. Відповідно, розвиток теоретичного термінознавства українськими мовознавцями починається з початку 60-х років минулого століття, коли в європейській науці вже були сформульовані основні критерії щодо терміна. Зауважимо водночас, що однозначного розуміння терміна в науці немає і сьогодні [11, с. 20]. На нашу думку, така ситуація причинена надзвичайною складністю питання.

Ще Д. С. Лотте сформулював такі вихідні критерії терміна: однозначність, уникнення синонімії, надлишкових іншомовних запозичень, системність у побудові термінів, точність, визначена фіксованим значенням терміна [12, с. 8]. Основний постулат дослідника є актуальним і в наш час: термін – це *особливе* слово [12, с. 15]. Ідеї Д.С. Лотте спричинили до дискусії, що триває в науці.

Насамперед ідеться про погляди Г.Й. Винокура на природу терміна, його сутність, мовну організацію термінології, розрізнення терміна і номенклатурних номінацій [3]. Позиція Г.Й. Винокура дещо суперечить поглядам Д.С. Лотте: "В ролі терміна може виступати будь-яке слово... термін – це не особливе слово, а тільки слово в особливій функції, функції іменування спеціального поняття, назви спеціального предмета або явища" [3, с. 49].

А отже, формулюються два принципово різних погляди на статус терміна: одні дослідники вибудовують теорію терміна у визначенні його як особливої понятійної одиниці, інші – аналізують кореляції терміна й загальноживаного слова. Зауважимо, позиція Г.Й. Винокура розробляється найбільш ґрунтовно і спричиняє до численних визначень поняття *термін*. Пізніше В.П. Даниленко, акцентуючи увагу на кількості визначень, наводить 19 із них як незначну частину від загального числа запропонованих для обговорення дефініцій [6, с. 83-86].

Більшість із актуальних визначень можна схарактеризувати за спільною дефінітивною ознакою. До таких належить, зокрема, дефініція Л.О. Симоненко: "Термін – (лат. *terminus* – рубіж, межа) *слово* або *словосполучення*, що позначає поняття певної галузі науки, техніки тощо" [15, с. 707]. Сміслово аналогічною є дефініція, прийнята академічним Комітетом науково-технічної термінології: "Термін – це слово чи словосполучення, яке є єдністю звукового знака та співвіднесеного (зв'язаного) з ним відповідного поняття в системі понять даної галузі науки й техніки" [7, с. 11]. Такий підхід співвідноситься з ще одним і навіть більш раннім

визначенням терміна Л.О. Симоненко (у співавторстві з А. В. Крижанівською): терміни – це номінанти системи понять (реалій) науки, техніки, офіційної мови [9, с. 13].

Інші українські дослідники розширюють і додатково аргументують сформульований погляд на термін [7, с.10]. Характерною в цьому випадку є дефініція І.С. Квітка, що, до речі, перегукується з визначенням О.Д. Хаютіна: "термін – це слово чи словесний комплекс, який співвідноситься з поняттям певної організованої галузі пізнання (науки, техніки), що вступає в системні відношення з іншими словами та словесними комплексами й утворює разом з ними в кожному окремому випадку та в певний час замкнену систему, яка вирізняється високою інформативністю, однозначністю, точністю та експресивною нейтральністю" [8, с.21]. Зауважимо, наведене визначення є понятійно співмірним із енциклопедичними дефініціями, де термін – це "слово або словосполучення, покликане точно позначити поняття та його співвідношення з іншими поняттями в межах спеціальної сфери. Терміни слугують спеціалізованими, обмежувальними позначеннями характерних для цієї сфери предметів, явищ, їх властивостей і відношень. Вони існують лише в межах певної термінології. На відміну від слів загальноповсякденної мови, терміни не пов'язані з контекстом. У межах даної системи понять термін в ідеалі має бути однозначним, систематичним, стилістично нейтральним" [1].

В аналогії до вищенаведеного визначення формулює дефініцію й інше академічне видання: термін – це "слово або словосполучення, яке точно позначає спец(іальне) поняття і його співвідношення з ін(шими) поняттями певної галузі науки, техніки, мистецтва, сусп(ільного) життя тощо" [18, с. 359].

Філологічні словники поширюють такий підхід до загальноприйнятого в науці. Так, Словник української мови в 11 томах подає термін як слово або словосполучення, що означає чітко окреслене спеціальне поняття якої-небудь галузі науки, техніки, мистецтва, суспільного життя тощо [17, с. 88]. Симетричне тлумачення знаходимо у великому академічному словнику сучасної російської літературної мови, де термін – це

.....

слово (або сполучення слів), що означає чітко визначене філософське, наукове, технічне тощо поняття; спеціальне слово або спеціальний вираз, прийнятий для позначення чого-небудь у тому чи іншому середовищі, тій чи іншій професії [16].

Якщо проаналізувати наведені вище дефініції, можна спостерегти певну смислову тенденцію: термін визначається як номінативна одиниця (*слово = лексико-семантична одиниця = словесний комплекс*), що функціонує в певній науковій і / або професійній галузі. Звернімо увагу, подані визначення дещо нівелюють послідовне розуміння терміна Г.Й. Винокуром: термін – це найменування *спеціального поняття*, назви *спеціального предмета* або *явища*. А отже, термінознавство у процесі розвитку пропонує більш широке розуміння терміна і сфер його функціонування, коли об'єктом аналізу є не тільки наукові чи професійні галузі (як на цьому акцентували увагу Д.С. Лотте і його послідовники), але і будь-які інші сфери спеціального знання. Йдеться, зокрема, про мистецтво, спорт, різного виду хобі (скажімо, нумізматика або любительське рибальство тощо).

Хоча в науковому пізнанні ці сфери людської діяльності можуть бути самостійним об'єктом систематизації знання, визначення терміна та їх численні аналоги акцентують увагу на домінуючій функції терміна – номінативній. Наголосимо на уточненні О.О. Реформатського: термін виконує номінативно-семасіологічну функцію, тому що не тільки називає речі чи явища, але й називає поняття [13, с. 120]. Таке розуміння проблеми корелює з позицією В.В. Виноградова, яка полягає в тому, що слово виконує перш за все "номінативну або дефінітивну функції, тобто або є засобом чіткого позначення, і тоді воно – простий знак, або засобом логічного визначення, тоді воно – науковий термін" [2, с. 16]. Дефінітивність, отже, легітимізується авторитетними дослідниками як невід'ємна ознака терміна.

Відтак, С.В. Шелов у підсумково-аналітичній статті щодо проблеми визначення терміна доходить наступного висновку: "Умова "професійності" позначеного мовним знаком поняття є

достатньою для того, щоб вважати його (мовний знак – *А. К.*) терміном, але не є необхідною. Аналіз терміна як слова (або словосполучення) з особливим набором характеристик і віднесеністю до певного функціонального стилю національної мови (чи її субмови) є оптимальним. Логічним є висновок із наведеної тези, що дозволяє формулювати поширені твердження: "Мовний знак (слово, словосполучення, поєднання слова або словосполучення з особливими символами), що виражає поняття тієї чи іншої галузі знання і має дефініцію (тлумачення, пояснення), на яку свідомо орієнтуються користувачі цього мовного знака, є терміном" [19, с. 796].

Таким чином, постулюється найбільш широке розуміння терміна, що збігається із тенденцією до визначень відкритого типу. Повним аналогом до формулювання С.В. Шелова є визначення Б.М. Головіна: "Термін – це слово або словосполучення <...>, що має професійне значення, яке виражає и формує професійне поняття і яке застосовується у процесі (і для процесу) пізнання і засвоєння певного кола об'єктів і відношень між ними – під кутом зору певної професії" [5, с. 264.]. В обох авторів, як видно з наведеного, виявляються деякі понятійні аберації, характерні не тільки для названих випадків, але і в цілому для розуміння загальних критеріїв, на яких вибудовується знання про термін. Складність цього знання пов'язана не тільки з дефініцією, але і з напрямком науки, в межах якого формулюється та чи інша дослідницька стратегія. Більше того, на наш погляд, саме дослідницька стратегія визначає критерії, що їх бачимо в тих чи інших формулюваннях терміна – історико-лінгвістичний, структуральний, функціональний та ін. Проте особливості підходу до аналізу не нівелюють фундаментальної вихідної позиції щодо критеріїв термінологічності, серед яких першими є однозначність, дефінітивність, входження до терміносистеми певної галузі знання та ін.

У наш час актуалізованою є проблема щодо розрізнення або визначення принципової / непринципової різниці між терміном і загальноживим словом. У лінгвістичній теорії набуває

.....

додаткової аргументації когнітологічний підхід, зосереджений на особливостях сприйняття терміна, сфері використання та способах засвоєння. На думку О.Й. Голованової: "Якщо в основу інформації, об'єктивованої засобами загальноживаної мови, покладено різноманітний досвід взаємодії людей між собою і з середовищем, що не замкнений в межах однієї професії або одержаний поза професією, то терміни в першу чергу є зрощеною із засобами мови (в оригіналі *оязыковленной*. – А. К.) інформацією, отриманою в результаті досвіду взаємодії людини з предметним і віртуальним світом у процесі конкретної професійної діяльності" [4, с. 108-109]. З таким твердженням важко не погодитися, якщо аналізувати терміни передусім в аспекті сприйняття, більш широкої рефлексії на світ, що й передбачає когнітивна лінгвістика.

У диспозиції *загальноживане слово / термін* врешті завжди розрізнення відбувається на рівні профанного знання і спеціалізованих сфер суспільної діяльності, де мовна формалізація набутого досвіду потребує цілеспрямованості, свідомих лінгвістичних зусиль. Комунікація в літературній мові передбачає, отже, функціональний консенсус, що спирається на досвід та спеціалізовані знання комуні кантів. Основою осмислення, формування засвоєння інформації про світ стає на мовному рівні саме термін, базова номінативна одиниця інтелектуальної рефлексії людини.

У модерній лінгвістиці з причини очевидної перспективності спостерігаємо експансію когнітивної дослідницької парадигми у гуманітарні науки, зокрема в мовознавство, коли розуміння природи терміна інтерпретується в антропоцентричному напрямку. Увага в цьому випадку зосереджена на уявленні про мову як одному із когнітивних механізмів, що беруть участь у процесі обробки інформації та її передачі [10, с. 88]. А отже, дослідники зосереджуються на різних аспектах пізнання інтелектуальної рефлексії. Так, О.Й. Голованова пропонує, зокрема, розрізняти три типи професійного спілкування: навчальне, пізнавальне і власне діяльнісне (включене у професійну діяльність). При цьому, на думку дослідниці,

інститут учнівства (наставництва) є найважливішим моментом у процесі формування і функціонування мов професійної комунікації. Запропонована модель професійного становлення, на переконання О.Й. Голованової, є водночас універсальною для всіх сфер людської діяльності [4, с. 110]. В аргументації запропонованої тези використано визначення, які, "позначаючи найбільш значущі ментальні об'єкти професійної діяльності <...>, вербалізують логічну модель певної системи знання або діяльності і виступають як основні когнітивні орієнтири в рамках цих систем" [4, с. 158]. Та обставина, що термін має евристичний потенціал і слугує навчанню та відкриттю нового знання, аргументується автором і має, на наш погляд, також враховуватися в дефініціях терміна.

Таким чином, підсумовуючи розгляд окремих топіків щодо дефінітивності терміна, вважаємо за можливе сформулювати визначення:

Термін – це номінативно-ономасіологічна одиниця мови, яка слугує цілеспрямованій когнітивній концептуалізації системотвірних понять певної спеціалізованої сфери людської діяльності та є репрезентантом колективної взаємодії суб'єктів у цій сфері, а також основою формування, закріплення та засвоєння знань, умінь і навичок таких суб'єктів.

Зрозуміло, що запропоноване визначення не може вважатися ні остаточним, ні універсальним із огляду на складність питання та різноаспектність його дослідження. Водночас вважаємо за необхідне ввести в дефініцію терміна такі ознаки, які хоча й були проаналізовані в науковому дискурсі, однак досі не були враховані в дефініціях терміна.

ЛІТЕРАТУРА

1. Большая советская энциклопедия : Т. 25. – Москва : Изд-во "Сов. энциклопедия", 1976. – Стлб. 1407-1408.
2. Виноградов В.В. Русский язык : Грамматическое учение о слове / Виноградов В.В. – Москва : Высш. школа, 1972.
3. Винокур Г.О. О некоторых явлениях словообразования в русской технической терминологии / Винокур Г.О. // Труды

Московского института истории, философии и литературы. – М., 1939. – Т. 5.

4. Голованова Е.И. Введение в когнитивное терминоведение / Голованова Е.И. – Москва : Флинта, Наука, 2011.

5. Головин Б.Н. Терминология / Головин Б. Н. // Березин Ф.М., Головин Б.Н. Общее языкознание. – Москва : Просвещение, 1979.

6. Д'яков А. С. та ін. Основи термінотворення : семантичні та соціолінгвістичні аспекти / Д'яков А.С., Кияк Т.Р., Куделько З.Б. – К. : Вид. дім "KM Academia", 2000.

7. Даниленко В.П. Русская терминология. Опыт лингвистического описания / Даниленко В.П. – Москва, 1977.

8. Квитко И. С. Термин в научном документе / И.С. Квитко. – Львов : Выща шк., 1976. – 150 с.

9. Крыжановская А.В. Актуальные проблемы упорядочения научной терминологии / Крыжановская А.В., Симоненко Л.А. – К. : Наук. думка, 1987.

10. Кубрякова Е.С. Язык и знание : на пути получения знаний о языке : Части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира / Кубрякова Е. С. – Москва : Языки славянской культуры, 2004.

11. Лейчик В. М. Терминоведение : Предмет, методы, структура / Лейчик В. М. – Москва : Книжный дом "ЛИБРОКОМ", 2009.

12. Лотте Д.С. Основы построения научно-технической терминологии / Лотте Д. С. – Москва, 1961.

13. Реформатский А.А. Введение в языковедение / Реформатский А.А. – Москва : Аспект Пресс, 2006.

14. Симоненко Л.А. Украинское терминоведение конца XX – начала XXI века / Симоненко Л.А. // Вопросы терминоведения. – 2011. – Вып. 1. – С. 29

15. Симоненко Л.О. Термін / Симоненко Л. О. // "Українська мова". Енциклопедія. – 3-є вид., зі змінами і доп. – К. : Вид-во "Укр. енцикл." ім. М. П. Бажана, 2007.

16. Словарь современного русского литературного языка. – Москва ; Ленинград : Изд-во АН СССР, 1963. – Т. 15. – Стлб. 331-332

17. Словник української мови : в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства ; за ред. І.К. Білодіда. – К. : Наукова думка, 1970—1980. – Т. 10.

18. Українська радянська енциклопедія. – Київ : АН УРСР, 1963.

19. Шелов С.В. Ещё раз об определении понятия "термин" / Шелов С.В // Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского. – 2010. – № 4 (2). – С. 795-799.

REFERENCES

1. *Great Soviet Encyclopedia* [Bolshaya sovetskaya entsiklopediya] : T. 25. – Moskva : Izd-vo "Sov. entsiklopediya", 1976. – Stlb. 1407-1408.
2. Vinogradov V.V. *Russian language : grammatical doctrine of the word* [Russkiy yazyk : Grammaticheskoe uchenie o slove] / Vinogradov V.V. – Moskva : Vyssh. shkola, 1972.
3. Vinokur G.O. *About some phenomena of word formation in Russian technical terminology* [O nekotorykh yavleniyah slovoobrazovaniya v russkoy tehnicheckoy terminologii] / Vinokur G.O. // Trudy Moskovskogo instituta istorii, filosofii i literatury. – M., 1939. – T. 5.
4. Golovanova E.I. *Introduction to the cognitive terminology* [Vvedenie v kognitivnoe terminovedenie] / Golovanova E.I. – Moskva : Flinta, Nauka, 2011.
5. Golovin B.N. *Terminology* [Terminologiya] / Golovin B.N. // Berezin F.M., Golovin B.N. *Obschee yazykoznanie*. – Moskva : Prosveschenie, 1979.
6. D'yakov A.S. *in. The principles of terms' formation : semantic and sociolinguistic aspects* [Osnovi terminotvorenniya : semantichni ta sotsiolingvistichni aspekti] / Dyakov A.S., Kiyak T.R., Kudelko Z.B. – K. : Vid. dim "KM Academia", 2000.
7. Danilenko V.P. *Russian terminology. Experience of linguistic description* [Russkaya terminologiya. Opyit lingvisticheskogo opisaniya] / Danilenko V.P. – Moskva, 1977.
8. Kvitko I. S. *The term in scientific document* [Termin v nauchnom dokumente] / I.S. Kvitko. – Lvov : Vyischa shk., 1976. – 150 s.
9. Kryzhanovskaya A.V. *Current problems of ordering of scientific terminology* [Aktualnyie problemyi uporyadocheniya nauchnoy terminologii] / Kryzhanovskaya A.V., Simonenko L.A. – K. : Nauk. dumka, 1987.
10. Kubryakova E.S. *Language and knowledge: Towards getting the knowledge about language : Parts of speech with a cognitive point of view. The role of language in cognition of the world* [Yazyk i znanie : na puti polucheniya znaniy o yazyike : Chasti rechi s kognitivnoy tochki zreniya. Rol yazyika v poznanii mira] / Kubryakova E. S. – Moskva : Yazyki slavyanskoj kulturyi, 2004.
11. Leychik V.M. *Terminology : The subject, methods, structure* [Terminovedenie : Predmet, metody, struktura] / Leychik V. M. – Moskva : Knizhnyiy dom "LIBROKOM", 2009.

12. Lotte D.S. *The base of formation of scientific and technical terminology* [Osnovy postroeniya nauchno-tehnicheskoy terminologii] / Lotte D. S. – Moskva, 1961.
13. Reformatskiy A.A. *Introduction to the linguistics* [Vvedenie v yazykovedenie] / Reformatskiy A.A. – Moskva : Aspekt Press, 2006.
14. Simonenko L.A. *Ukrainian terminology at the end of XX – beginning of XXI century* [Ukrainskoe terminovedenie kontsa XX – nachala XXI veka] / Simonenko L.A. // Voprosyi terminovedeniya. – 2011. – Vyp. 1. – S. 29
15. Simonenko L.O. *The term* [Termin] / Simonenko L.O. // "Ukrayinska mova". Entsiklopediya. – 3-e vid., zi zminami i dop. – K. : Vid vo "Ukr. entsykl." im. M. P. Bazhana, 2007.
16. *Dictionary of modern Russian literary language* [Slovar sovremennogo russkogo literaturnogo yazyka]. – Moskva ; Leningrad : Izd-vo AN SSSR, 1963. – T. 15. – Stlb. 331-332
17. *Dictionary of Ukrainian language* [Slovník ukrayinskoyi movi] : v 11 tt. / AN URSSR. Institut movoznavstva ; za red. I. K. Bilodida. – K. : Naukova dumka, 1970—1980. – T. 11.
18. *Ukrainian Soviet Encyclopedia* [Ukrayinska radyanska entsiklopediya]. – Kiyiv : AN URSSR, 1963.
19. Shelov S. V. *Once again about definition of the concept "term"* [Escho raz ob opredelenii ponyatiya "termin"] / Shelov S.V // Vestnik Nizhegorodskogo universiteta im. N.I. Lobachevskogo. – 2010. – № 4 (2). – S. 795-799.

Дата надходження до редакції – 7.09.2015 р.
Дата затвердження редакцією – 25.09.2015 р.